

«ΑΝΟΙΞΑΤΕ, ΠΟΡΤΕΣ ΤΟΥ ΑΔΟΥ»

Από την δημόδη λογοτεχνία 16ου αιώνα

Όπως έλεγα και άλλοτε¹, την παλαιότερη δημόδη λογοτεχνία την εκπροσωπούσαν αποκλειστικά τα ποιητικά έργα. Αντίθετα τα πεζά έργα, γραμμένα κυρίως για πρακτικούς ή διδακτικούς σκοπούς (χρονογραφία, θρησκευτική διδασκαλία κλπ.) δεν διεκδικούσαν θέση ανάμεσα στα δημιουργήματα της έγχνης του λόγου. Άλλωστε ακόμη και το αφήγημα, το μυθιστόρημα, αλλά και ιστορικά θέματα εκφράζονταν πολύ καλά σε στίχους, αφήνοντας τον πεζό λόγο για πεζότερα θέματα. Γι' αυτό και οι Ιστορίες της Λογοτεχνίας δεν τον περιλάμβαναν στα σχετικά κεφάλαια.

Η αντίληψη αυτή επικράτησε, επικρατεί θα έλεγα ακόμη στους μελετητές της λογοτεχνίας μας, με αποτέλεσμα να παραθεωρούνται κείμενα γραμμένα σε ωραιότατο δημοτικό λόγο, ο οποίος ξεπερώντας τις πρώτες δοκιμές έφτασε κάποτε να απαιτεί από τους συγγραφείς ιδιαίτερα φροντίδα για το ύφος. Έτσι συναντούμε αξιόλογα έργα, πολλά από τα οποία έμεναν ή μένουν ακόμη «άγνωστα». Τα έργα αυτά εκπροσωπούν πολλά είδη του πεζού λόγου² και κρύβουν στις σελίδες τους πολλές καλές στιγμές προδρομικής λογοτεχνίας.

Ένα δείγμα δραματοποιημένου - λογοτεχνικού λόγου που προέρχεται από «διδασκτικό» έργο μπορεί να πείσει ότι ακόμη και χωρίς λογοτεχνικές απαιτήσεις οι συγγραφείς μπορούν να φτάνουν σε αξιόλογες επιδόσεις. Πρόκειται για το έργο του Κερκυραίου Ιωαννίκιου Καρτάνου³ που έχει τον τίτλο: Το πα

1. Ε. Α. Κακουλίδη, Ο Ιωάννης Μορεζήνος και το έργο του. «Κρητικά Χρονικά» 22 (1970) ειδικά στις σσ. 10-11.

2. Με τη δημόδη πεζογραφία του 16ου αιώνα ασχολούμαι από χρόνια. Ξεπέρασαν κάθε προσδοκία τα έργα που συγκεντρώθηκαν. Θέματα: Θεολογία, κήρυγμα, μετάφραση, νομοκάνονες, χρονικά, διηγήσεις, φιλοσοφικά, γεωγραφικά και φυσιογνωστικά, ιατρικά, αστρολογικά κλπ. Θα εκδοθούν σε δύο τόμους με εισαγωγή και ανθολογία κειμένων.

3. Βλ. Ε. Κακουλίδη - Πάνου, Ιωαννίκιος Καρτάνος. Συμβολή στη δημόδη πεζογραφία του 16ου αιώνα. «Θησαυρίσματα» 12 (1975) 218-256 και της ίδιας, Συμβολές, Νεοελληνικά Μελετήματα, Ιωάννινα 1982 [Έρευνες στη Νέα Ελληνική Φιλολογία 4], σσ. 47 κε.

ρόν βιβλίον είναι η Παλαιά τε και Νέα Διαθήκη, ήτοι το άνθος και αναγκαίον αυτής. Έστι δε πάνυ ωφέλιμον και αναγκαίον προς πάσα χριστιανόν και εκδόθηκε το 1536, όταν ο συγγραφέας ήταν φυλακισμένος στη Βενετία¹.

Το κείμενο που ακολουθεί προέρχεται από το κεφάλαιο 181 και δίνει εικόνες από την Κάθοδο στον Άδη. Ο συγγραφέας με πραγματική ποιητική διάθεση αξιοποιεί τις αναμνήσεις του από τα εκκλησιαστικά κείμενα, τις προφητείες, την υμνογραφία για να στήσει ένα υπέροχο σκηνικό που αρχίζει με δραματική ένταση στον Άδη και τελειώνει στον Παράδεισο με σκηνές δόξας και θριάμβου -ένα πραγματικά λογοτεχνικό κλίμα, που θα μπορούσε να αναγάγει το ανάγνωσμα με τα «θεατρικά» δρώμενα σε κείμενο ορατορίου.

1. Το έργο είχε τεράστια επιτυχία. Δεν ήταν μόνο οι εκλαϊκευμένες διηγήσεις από την Αγία Γραφή, αλλά και τα «κοσμικά» θέματα από χρονογράφους και απόκρυφες διηγήσεις που έκαναν το βιβλίο ιδιαίτερα ενδιαφέρον. Ακολούθησαν άλλες δύο τουλάχιστον γνωστές εκδόσεις: 1549 και 1567. Το έργο είναι έτοιμο για νέα έκδοση με εκτενή εισαγωγή, σχόλια και γλωσσάριο.

φ. 288ν Και ἐκεῖ ὁποῦ ἐσταύρωσαν τὸν Χριστὸν ἦτονε κῆπος καὶ εἰς αὐτὸν τὸ κῆπον ἦτονε ἓνα κιβούρι καινούριον, ὁποῦ τινὰς δὲν εἶχεν σεβεῖ μέσα, καὶ εἰς αὐτὸ τὸ κιβούρι ἔβαλαν τὸν Χριστὸν καὶ ἐθάψαν τον. Ἐπειτα ἔβαλαν στρατιῶτες πολλοὺς καὶ ἐφυλάγαν τον, διότι ἐφοβοῦνταν νὰ μὴν τὸν κλέβουν οἱ Ἀπόστολοι. Διὰ τοῦτο ὑπῆγγαν εἰς τὸν Πιλάτον καὶ λέγουν τον: Αὐθέντη, ἡμεῖς ἐθυμήθημαν τὸν λόγον ὁποῦ εἶπε αὐτὸς ὁ πλάνος ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας θέλει ἀναστηθῆ, διὰ τοῦτο ὄρισε νὰ φυλάξουν τὸν τάφον ἢ κουστωδιά, ἤγουν οἱ στρατιῶται μὲ καλὴν φύλαξιν νὰ μὴδὲν τὸν κλέβουν, καὶ θέλει εἴσταιν ἡ ἔυστερον ἡ πλάνη χειρότερη παρὰ τὴν πρώτην.

φ. 289 Και ὁ Πιλάτος τοὺς εἶπεν: Ἄμέτε φυλάξετέ τον ἐσεῖς ὡς ἡξεύρετε. Καὶ ἔτσι ἔβαλαν καλὰ | τριακοσίους στρατιῶτας νὰ τὸν φυλάξουν καὶ ἐκύλησαν καὶ μίαν πέτραν μεγάλην καὶ ἔβαλάν την ἀπάνω εἰ εἰς τὸν τάφον καὶ ἐκάθονταν καὶ ἐφυλάγαν τον.

Καὶ ὅταν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὑπῆγγεν εἰς τὸν Ἄδην ἐκεῖ ὁποῦ ἦσαν καὶ οἱ προπάτορες ἡμῶν Ἀβραάμ, Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ, παρευθὺς τὸ νὰ ἕκατέβη ἐκεῖ ἦλθεν ἓνα μέγιστον φῶς καὶ ἐφώτισεν ὅλο ἐκεῖνο τὸ σκότος ὅπερ ἦτονε ἐκεῖ εἰς τὸν Ἄδην. Καὶ ἠβλέποντας οἱ προπάτορες ἡμῶν αὐτὸ τὸ μέγιστον φῶς ἐχάρησαν μεγάλως. καὶ ἐὐφράνθησαν πολλὰ.

Καὶ τότες οὖν ὁ Ἄδὰμ μὲ τοὺς πατριάρχας καὶ τοὺς προφήτας εἶπαν: Τοῦτο τὸ φῶς θέλει εἴσταιν αἰώνιον, διότι ὁ Θεὸς μᾶς τὸ ἔταξεν.

Ἀπιλογάται ἓνας προφήτης καὶ λέγει: Τοῦτο τὸ φῶς ἓνα ἐκεῖνο ὁποῦ ἐπροφήτευσεν ἐγώ. Ἐτσι γοῦν τὸ πλῆθος ἐκεῖνο τοῦ Θεοῦ στέκοντας εἰς τὸ σκότος τοῦ θανάτου καὶ λέγοντας τοῦτα, πὼς θέλουν ἰδεῖ ἓνα φῶς ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ θέλει φέξει ὡς καθὼς τοὺς τὸ εἶχεν τάξει, λέγει τους ὁ προφήτης Συμεών: Δοξάσατε καὶ εὐχαριστήσατε τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, αὐτόν, ὁποῦ ἐγὼ τὸν εἶχα πιᾶσει μὲ τὰς χεῖρας μου καὶ τὸν νὰ² τὸν ἔβαλα εἰς τὲς ἀγκάλες μου ἐφωτίστηκα ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου καὶ εἶπα: «Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλον σου, Δέσποτα, κατὰ τὸ ρῆμα σου ἐν εἰρήνῃ, ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου ὃ ἠτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ», Καὶ τότες ὅλοι ἦσαν | χαιράμενοι.

φ. 289ν Και ἔτσι ἔρχεται ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς καὶ λέγει: Ἐγὼ εἶμαι ἐκεῖνος ὁποῦ ἔλεγα καὶ ἐκήρυττα εἰς τὸν Ἰορδάνην καὶ εἰς τὰ ὄμματα παρ' ἐμὲ καὶ δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ σκύψω νὰ λύσω τὰ θηλυκωτήρια τῶν παπουτσιῶν του Καὶ αὐτὸς θέλει σώσει τὸν λαὸν ἀπὸ τὲς ἁμαρτίες

τους, ἤγουν ἐκείνους, ὁποῦ τὸν θέλουν πιστέψει ὅτι ἔναι Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ. Καὶ εἶπα ὅτι ἦλθε ὁ ἀμνὸς ὁποῦ θέλει νὰ πάρη τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου, ἤγουν ὁ Θεὸς ὁποῦ ἦλθε νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς χριστιανοὺς ἀπὸ τὲς ἀμαρτίες τους, Καὶ ἔτσι εἶδα καὶ ἀνοίξαν οἱ οὐρανοὶ καὶ ἦλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἰς ὁμοίωσιν μιᾶς περιστερᾶς καὶ ἐκάθισεν ἀπάνω του, καὶ φωνὴ ἦλθεν ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς καὶ εἶπεν: «Τοῦτος ἔναι ὁ ἠγαπημένος μου Υἱός, τὸν ὁποῖον τὸν ἔστειλα ἐγὼ, καὶ ἀκούετέ τον». Καὶ λέγω σας ὅτι ἐγὼ τὸν ἐβάπτισα εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν καὶ ἤκουσα τὴν φωνὴν αὐτῆν ὁποῦ ἦλθεν ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς καὶ λέγω σας το ὅτι αὐτὸς ἔρχεται τώρα τώρα νὰ σᾶς χαιρετίσῃ.

290 ν Καὶ ἠκούγοντας τοῦτα ἐκεῖνοι, ὅσοι ἦσαν εἰς τὸν Ἄδη ἐδόξασαν τὸν Θεὸν καὶ ἐχάρησαν πὼς θέλουν ἀναστηθῆν νὰ ὑπᾶν εἰς τὸ φῶς καὶ εἰς αὐτὴν τὴν χαρὰν ὁποῦ εἶπε ὁ Σίθθ.

Καὶ παρενθὸς τότες ἔρχεται ὁ Σατάν ὁ κύριος τοῦ σκότους καὶ λέγει τοῦ Ἄδη καὶ τοῦ θανάτου καὶ τῶν πρώτων τοῦ σκότους: Ἄς εἴσταν ἔτοιμοι διὰ νὰ δεκτῆται τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ὁποῦ ἔγινεν ἄνθρωπος. Καὶ ἠξεύρετε ὅτι τοῦτος ἔναι ἐκεῖνος ὁποῦ τὸν τρέμει καὶ φοβεῖται ὁ θάνατος καὶ τοῦτος ἔναι ἐκεῖνος ὁποῦ πάντοτε ἦτονε ἐχθρὸς μου καὶ δὲν μὲ ἄφηρε ποτὲ νὰ κερδέσω καὶ νὰ κάμω τὸ θέλημά μου καὶ τοῦτος ἔναι ἐκεῖνος ὁποῦ ὕγιαεν τοὺς κουτσούς, τοὺς λεπρούς καὶ ἀνάβλεψε καὶ τοὺς τυφλοὺς, καὶ τοῦτος ἔναι ἐκεῖνος ὁποῦ ἀνάστησεν τὸν Λάζαρον καὶ ὑπῆρε μᾶς τὸν ἀπὸ τὰ χέρια μας.

Ἄπιλογήθηκεν ὁ πρῶτος ὁ Σατάν, ὁ ἄρχων τοῦ σκότους καὶ λέγει: Ὡ κακὸν ὁποῦ μὲ ἤδρεν, ὅτι αὐτὸς θέλει νὰ ἔλθῃ ἐδῶ μέσα νὰ μοῦ τοὺς πάρη καὶ ἀπὸ τὸν τάφον, ὁποῦ τοὺς ἔχω τόσον καιρὸν εἰς τὰς χεῖρας μου. Καὶ τί ἄνθρωπος ἔναι αὐτός, ὁποῦ δὲν | ἠμπορῶ νὰ τὸν κυριεύσω ἐγὼ νὰ τὸν ἔχω εἰς τὸν Ἄδην ὡσερ καὶ τοὺς κάλλους;

φ. 291 Πλὴν δὲ ἀνάγκασε νὰ μοῦ τὸν φέρῃς ἐδῶ, ἀμὴ πάλιν φοβοῦμαι ὅτι ἂν ἔλθῃ ἐδῶ, αὐτὸν τὸν τρέμει ὁ θάνατος, καὶ αὐτὸς διὰ ἓνα λόγον ὁποῦ εἶπεν μοῦ ἔβγαλεν καὶ ἀνάστησεν τὸν Λάζαρον καὶ ἂν ἔλθῃ ἐδῶ θέλει μοῦ πάρει καὶ τούτους ὁποῦ ἔχω ἐδῶ.

Ἄπιλογήθη ὁ Ἄδης καὶ λέγει: Τὸν νὰ ἔλθῃς αἰτός, ὅλους μᾶς τοὺς ὑπῆρε ἀπὸ τὸν Ἄδην.

Λέγει του ὁ Σατάν: Τὸ λοιπὸν φοβᾶσαι τον καὶ τρέμεις τον.

Λέγει του: Ναι καὶ τὸν φοβοῦμαι, διότι αὐτὸς ἔναι ἐκεῖνος ὁποῦ μὲ ἐχώρισεν ἀπὸ τὸ φῶς καὶ ἔκαμὲ με σκότος καὶ αὐτὸς ἔναι ἐκεῖνος ὁποῦ ἔκαμεν τὸν οὐρανὸν τὸν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ πάντα, καὶ φοβοῦμαι τον, ὅτι εἶ τι θέλει κάνει.

Τότες λέγει και ὁ Σατάν: Ἐγὼ τὸν ἤκουσα, ὁποῦ λέγει νὰ ἔλθῃ ἐδῶ μὲ θυμὸν μεγάλον νὰ μοῦ πάρῃ ὅλους ὅσους και ἂν ἔχω εἰς τὰς χεῖρας μου. Καὶ ἐγὼ τὸν ἐπείραξα τόσα και ἠτίμασά τον και ἐδείξαν τον και ἐφτύσαν τον και ἐνεμπαῖξαν τον και ἐστεφανώσαν τον μὲ ἀγκάνθια και ἐδωσάν του ξίδι και χολή και ἔπιε και ἐτοίμασάν του σφόγγον και κάλαμον και σταυρὸν και θάνατον, και μὲ ὅλα αὐτὰ τὸν ἤκουσα ὅτι θέλει νὰ ἔλθῃ ἐδῶ και μετὰ τρεῖς ἡμέρας νὰ μᾶς τσακίση τὰ κλείσματα τοῦ Ἄδου και τὲς πόρτες και νὰ μᾶς πάρῃ ὅλους τοὺς νεκροὺς και ἐμᾶς νὰ μᾶς βάλῃ εἰς τὴν πίσσα.

Καὶ λέγοντας τοῦτα ὁ Σατάν μὲ τὸν Ἄδῃ ἰδοὺ και ἔρχεται μίαν φωνὴν ἀγγελικὴν³ και λέγει: Ὡ πνεύματα πονηρά, ἐξέλθατε | ἀπ' ἐφ. 291 ν δῶθεν και ἀνοίξατε τὲς πόρτες τοῦ Ἄδου, ὅτι ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης θέλει νὰ ἔλθῃ ἐδῶ.

Καὶ ἠκούγοντας τοῦτον τὸν λόγον ὁ Ἄδῃς ἐδίωξεν τὸν Σατάν ἀπὸ τὸν θρόνον του και λέγει του: Ἄν εἶσαι δυνατὸς σύγε μάλωσε μετ' αὐτὸν τὸν βασιλέα, και ἂν τὸν νενικήσης ἔλα πάλιν ἐδῶ και κλείσε καλὰ τὲς πόρτες νὰ μὴ σοῦ τὲς ἀνοίξη ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης, και ἐσένα σὲ βάλῃ εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν.

Καὶ ἠκούγοντας οἱ ἅγιοι τὴν διαφορὰν τοῦ Ἄδου μὲ τὸν Σατάν και ἔπειτα τὴν φωνὴν τὴν ἀγγελικὴν ὁποῦ εἶπε ὅτι ἔρχεται ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης, ἄρχισαν και ἐφώναζαν: Ἀνοίξατε πόρτες τοῦ Ἄδου, ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης θέλει νὰ ἔλθῃ.

Λέγει ὁ Δαβὶδ ὁ προφήτης ὅτι ὅταν ἤμουν ζωντανὸς ἐγὼ ἐπροφήτευσα και εἶπα ὅτι θέλει ἔλθει ὁ ὕψιστος αἰθένης νὰ τσακίση τὰς πόρτας τοῦ Ἄδου και εἶπα: «Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὁμῶν, και ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι και εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης.

Καὶ ὁ Ἡσαΐας ὁ προφήτης εἶπεν ὅτι ἐγὼ εἶπα ὅτι ὅταν γεννηθῇ ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης, τότες θέλει ἀναστήσει τοὺς νεκροὺς ἀπὸ τὰ μνήματα και ὁ βασιλεὺς θέλει τοὺς κράζει εἰς αὐτόν.

Καὶ πάλιν ἦλθε και ὁ προφήτης Ὡσηὲ και λέγει: Ὡ Ἄδῃ και σκότος, πῶ ναι τώρα ἡ δόξα σου; Δὲν ὠφελεῖ, διότι ἦλθε ἄλλος βασιλεὺς ὁποῦ δύναται πλέον παρὰ ἐσένα, και ἐδειξε⁴ τώρα τὴν δυνάμιν σου τὴν ἄτυχη.

Καὶ ἠκούγοντας τοῦτα οἱ ἅγιοι ἄρχισαν και ἐφώναζαν: Ἄδῃ πανσκότεινε και ἄτυχε, ἀνοίξε τὲς πόρτες ὁποῦ | ἐκέρδεσες, διότι φ. 292 τώρα χάνεις τὴν δυνάμιν σου και τὴν ἐξουσίαν σου.

Καὶ μετ' ὀλίγην ὥραν ἠκούγουν φωνὴν και λέγει τῶν ἀρχόντων τοῦ Ἄδου: Ἐπάρετε τὲς πόρτες τοῦ Ἄδου, διότι ἔρχεται ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης.

Και ἀπολογοῦνται οἱ ἄρχοντες τοῦ Ἄδου καὶ τοῦ σκότους καὶ λέγουν: Τίς ἔναι τοῦτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης;

Λέγει ἡ φωνὴ ἡ ἀγγελικὴ: Ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων, αὐτὸς ἔναι ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης. Καὶ τοῦτο τὸ εἶπαν τρεῖς φορὲς, καὶ μετὰ τὴν τρίτην φορὰν ἐτσακίσθησαν οἱ πόρτες καὶ τὰ κλεισίματα καὶ ἐσέβη ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης εἰς ὁμοίωμα ἀνθρώπου. Καὶ τότε ἐκεῖνο τὸ σκότος ἔλαμψεν καὶ ἐφώτισε καὶ ὅσοι ἦσαν ἐκεῖ ὅλοι ἐβγήκαν καὶ ἀναστήθησαν.

Καὶ ἠβλέποντας τοῦτο ὁ Ἄδης καὶ ὁ ἄρχων τοῦ σκότους πῶς ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης ἐσέβη καὶ ἐτσάκισε τὰς πόρτες τοῦ Ἄδου καὶ αὐτὸς ἐκάθησε εἰς θρόνον φωτεινόν, λέγουν του: Ἡμεῖς ἐνικλήθημα καὶ ἀπελέσθημα, ἀμὴ εἰπές μας τίς εἶσαι ἐσὺ ὁποῦ δείχνεις ἔτσι τόσο ταπεινὸς καὶ εἶσαι ἔτσι δυνατὸς βασιλεὺς καὶ φωτίζεις τόσο καὶ φαίνεσαι ὡς ἄνθρωπος. Ἐσὺ εἶσαι ἐκεῖνος ὁ βασιλεὺς ὁποῦ ἐσταυρώθης καὶ ἐβαρέσαν σου μὲ τὸ κοντάρι εἰς τὴν πλευρὰν καὶ ἐβγήκεν αἷμα καὶ νερὸν καὶ ἔπειτα σὲ ἔβαλαν εἰς τὸν τάφον, ἐσὺ εἶσαι ἐκεῖνος καὶ ἦλθες εἰς ἡμᾶς νὰ μᾶς πάρῃς τὰ δικαιώματά μας καὶ νὰ τὰ κυριεύσῃς μόνος σου ὡς ἐκεῖνος ὁποῦ εἶσαι Κύριος πάντων, ἐσὺ ἠμπορεῖς νὰ λυτρώσῃς τὰς ψυχὰς καὶ νὰ τὰς ἐβγάλῃς ἀπὸ τὴν κόλασιν | καὶ νὰ τὰς βάλῃς εἰς τὴν πρώτην αὐτῶν χαρὰν καὶ ἐλευθερίαν, καὶ ἐσὺ ἐκεῖνος ὁποῦ ἦλθες ἐδῶ εἰς τὸ σκότος καὶ ἐφώτισές το καὶ ἀπὸ σκότος τὸ ἔκαμες φῶς.

Καὶ τὸ ὁμοίως καὶ ὅλοι οἱ λεγεῶνες τῶν διαβόλων ἔλεγαν: Τίς ἔναι τοῦτος ὁποῦ ἔναι τόσο δυνατός, ὅτι ἔφεξε τὸ σκότος καὶ τοὺς νεκροὺς ἀνασταίνει καὶ ἐλευθεροῦναι τὸν κόσμον ὁποῦ ἔναι ὑποτασσόμενος εἰς ἡμᾶς. Ποτέ μας δὲν εἶδαμε τοιοῦτον μῆτε ζωντανὸν μῆτε ἀπεθασμένον. Ἐσὺ εἶσαι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Υἱὸς καὶ Αἰὼνος τοῦ Θεοῦ ὁποῦ μᾶς εἶχεν εἰπεῖ ὁ Σατὰν ὁ ἀυθέντης μας ὅτι ἐσταυρώθης καὶ ἔρχεσαι ἐδῶ νὰ μᾶς ἐβγάλῃς ἀπὸ τὴν δυνάμιν μας καὶ ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν ἣν ἔχομεν.

Καὶ τότε οὖν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἔδειξεν τὴν ἐξουσίαν ὁποῦ εἶχεν ἐκεῖ κάτω εἰς τὸν Ἄδην, ἐπίασε τὸν Σατὰν καὶ ἐσιδέρωσέ τον καὶ ἔδεσέ τον μὲ ἄλυσον ἀπὸ στία⁵ ὁποῦ ἄναφτε διὰ νὰ στέκῃ δεδεμένος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων καὶ νὰ μὴδὲν ἠμπορῇ νὰ πάρῃ πλέον κανέναν χριστιανόν. Καὶ λέγει του ὁ Χριστὸς ὅτι ἐγὼ διὰ ἄλλον δὲν ἐσταυρώθηκα καὶ ἐκατέβηκα ἐδῶ, μόνον δι' ἐσένα διὰ νὰ σὲ δέσω εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον ὁποῦ ἠτοίμασα διατ' ἐσένα καὶ διὰ τοὺς ὑπηρέτας σου καὶ δι' ἐκείνους ὁποῦ κάνουν τὸ θέλημά σου καὶ διὰ νὰ ἐλευθερώσω τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὁποῦ ὑποσκέλισες ἐσὺ. Καὶ ἐπειδὴ ὑποσκέλισες τὸν Ἀδὰμ καὶ ἔφαγεν ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς τοῦ γινώσκ-

φ. 293 κειν καλὸν καὶ κακόν, ὅπου ἐγὼ τοῦ εἶπα νὰ μὴν τολμήσῃ νὰ τὸ φά-
 γῃ εἰ δὲ μὴ θέλει | ἀπεθάνει καὶ ἐσὺ ὑπῆγες καὶ ἐγέλασές τον καὶ ἔ-
 φαγεν καὶ διὰ νὰ φάγῃ ἐξέπεσεν ἀπὸ τὴν τροφὴν τοῦ παραδείσου
 καὶ ἔγινεν θνητός, ὅπου δὲν ἤθελεν ἀπεθάνει ποτέ του, καὶ εἶξες
 τον ἕως τώρα, διὰ τοῦτο ἠθέλησα νὰ σταυρωθῶ εἰς ἐκεῖνο τὸ ξύλο
 νὰ τὸν λυτρώσω ἀπὸ ἐκείνην τὴν ἁμαρτίαν ὅπου ἔκαμεν καὶ αὐτὸν
 πάλιν νὰ τὸν βάλω εἰς τὴν προτέραν τιμὴν καὶ ἐσένα νὰ σὲ παιδέψω
 ὡς φεύτῃν καὶ πλάνον ὅπου ἐγέλασες τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ὅπου
 τὴν ἔκαμα εἰς τὴν ὁμοίωσιν τὴν ἐδικήν μου καὶ ἔκαμες τὸν Ἄδὰμ
 καὶ ἔλαβεν τὸν θάνατον. Τώρα γοῦν ἦλθα νὰ τὸν ἀναστήσω καὶ ἐ-
 σένα νὰ κολάσω. Καὶ ἔτσι κράζει τὸν Ἄδὰμ καὶ πιάνει τον μὲ τὸ
 δεξιόν του χέρι καὶ λέγει του: Ἄδὰμ, εἰρήνῃ σοι, χαῖρε καὶ ἀγαλιῶ
 καὶ ἐσὺ καὶ ὅσοι μὲ θέλουν πιστέψει, ἀπὸ τὴν σήμερον πάλιν θέλω
 σὲ βάλει εἰς τὸν Παράδεισον ὡσπερ σοῦ τὸ ἔταξα καὶ ἐσὲν καὶ ὄλην
 σου τὴν γενεάν ὅπου θέλει πιστέψει εἰς ἐμέν.

Τότες γοῦν ὁ Ἄδὰμ ἔπεσεν καὶ ἐπροσκύνησεν τὸν Κύριον ἡμῶν
 Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ ἐδόξασε καὶ ὕμνησέ τον ὡς Θεὸν τῶν ἀπάντων
 καὶ ὡς εὖσπλαχρον καὶ ἐλεήμων καὶ ὡς μακροθύμων καὶ πολυέλεον
 καὶ ὡς ἐκεῖνον ὅπου ἠθέλησεν νὰ καταδεχτῆ νὰ γεννηθῆ ἀπὸ τὴν
 Παρθένον Μαρίαν καὶ νὰ σταυρωθῆ καὶ νὰ ταφῆ καὶ νὰ πάθῃ τόσα
 δι' αὐτὸν τὸν Ἄδὰμ καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν: Εὐχαριστῶ σε
 Κύριε καὶ Θεέ μου, μακροθύμει καὶ πολυέλεε, ὅπου οὐδὲ μέσα εἰς
 τὸν Ἄδην δὲν ἠθέλησες νὰ μὲ ἀφήσης, ἀμὴ καὶ ἐκεῖ ἐκατέβης καὶ
 φ. 293 ν ἐλευθέρωσές με. Δοξάζω σε, Χριστέ μου μακροθύμει,

Καὶ ἔτσι ἐμαζώχθησαν καὶ ὅλοι οἱ ὅσοι καὶ δίκαιοι καὶ οἱ προ-
 φῆται καὶ ἐδόξαζαν ὁμοίως τὸν Θεὸν τὸν καταδεξάμενον ποιῆσαι ἀν-
 τὰ τὰ μεγάλα καὶ θαναμαστὰ καὶ ἐξαισία θαύματα. Καὶ ἔτσι ἐπαρα-
 κάλεσαν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὅτι ἀπ' ἐκείνην τὴν ὥραν νὰ μηδὲν ἡμ-
 πορῆ ὁ διάβολος νὰ πάρῃ κανέναν χριστιανὸν ὅπου νὰ πιστέψῃ τὸ
 ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ τότες ὁ Χριστὸς αὐτὸς ὁ Υἱὸς καὶ
 Λόγος τοῦ Θεοῦ τοὺς ἔταξεν ὅτι χριστιανὸς ὅπου νὰ πιστέψῃ τὸ ὄ-
 νομά του νὰ μηδὲν κολασθῆ, καὶ ἔτσι ἔβγαλεν τὸν Ἄδὰμ καὶ ἐκει-
 νους ὅλους ὅσους τὸν ἐπίστεψαν ὅτι ναί, αὐτὸς ἔναι ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος
 τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, καὶ ὅπῃρε τους.

Καὶ τότες ἄρχισε ὁ Δαβὶδ ὁ προφήτης νὰ δοξάζῃ τὸν Χριστὸν
 καὶ νὰ λέγῃ: «Ἐδόλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, βασι-
 λεὺς τοῦ Ἰσραὴλ». Καὶ τὸ ὁμοίως ὅλοι οἱ ἅγιοι, οἱ δίκαιοι καὶ οἱ
 προφῆται ἐδοξολογοῦσαν τὸν Θεὸν πῶς ἠθέλησε καὶ ἐκατέβῃ καὶ ἐ-
 γεννήθῃ καὶ ἐσταυρώθῃ καὶ ἐτάφῃ δι' αὐτοὺς καὶ ἀνάστησέ τους

ἀπὸ τὴν κόλασιν καὶ ἀπὸ τὸ σκότος ὅπου ἦσαν καὶ ἔδωσέ τους ἐκεῖ νο τὸ φῶς τὸ αἰῶνιον.

Καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκράτει τὸν Ἀδὰμ ἀπὸ τὸ χέρι καὶ ὑπῆρε τὸν εἰς τὸν Παράδεισον καὶ ἔδωσέ τον τοῦ Μιχαὴλ τοῦ ἀρχαγγέλου ὅπου ἐφύλαγε τὸν πύργον τῆς Παραδείσου καὶ εἶπε του: *Νά, καὶ βάλε τον πάλιν εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦτον πρῶτα, καὶ ἔτσι τὸν ὑπῆρε ὁ ἄγγελος καὶ ἔβαλέ τον μέσα εἰς τὸν Παράδεισον μὲ ἐκείνους τοὺς ἄλλους τοὺς ὄσιους πατριάρχας Ἀβραάμ, Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ καὶ μὲ τὸν | προφήτην Δαβὶδ καὶ τοὺς ἑτέρους προφήτας.*

Καὶ ἐκεῖ εἰς τὸν Παράδεισον ἦσαν δύο ἄνθρωποι, ὁ Ἐνῶχ καὶ ὁ Ἡλίας, οἱ ὁποῖοι ἠβλέποντας τούτους νὰ ἔρχονται μέσα εἰς τὸν Παράδεισον ἦλθαν εἰς συνάντησιν αὐτῶν καὶ λέγουν τους: *Καλῶς ἦλθατε, εὐλογημένοι πατέρες καὶ ἀδελφοί.*

Τότες γοῦν τοὺς ἐρώτησαν καὶ εἶπαν τους: *Καὶ ποῖοι εἰστεν ἐσεῖς, ὅπου εἰστεν ἐδῶ μέσα εἰς τὸν Παράδεισον; Καὶ εἶπαν τους Ἡμεῖς εἴμεσθεν ὁ Ἐνῶχ καὶ ὁ Ἡλίας, καὶ ποτέ μας θάνατον δὲν ἐλάβαμεν, μόνον ὁ Θεὸς μᾶς ἤφερεν ἐδῶ μὲ ἁμάξια ἀπὸ στία καὶ ἔβαλέ μας ἐδῶ νὰ στάκωμε ἕως ὅτου νὰ γεννηθῇ ὁ Ἀντίχριστος, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁποῖος θέλει γεννηθῇ ἀπὸ πόρνη καὶ θέλει πλανήσει πολλοὺς καὶ θέλει ἀνασταίνει νεκροὺς κατὰ φαντασίαν, καὶ τότες γοῦν ἡμεῖς θέλομεν ὑπάγει νὰ κηρύξωμεν τὸν κόσμον νὰ εἰποῦμεν ὅτι νὰ μὴν τὸν πιστέψουν ὅτι κατὰ φαντασίαν κάνει τὰ σημεῖα αὐτά, καὶ τότες θέλομεν ἀπεθάνει καὶ ἡμεῖς ἀπ' αὐτὸν τὸν Ἀντίχριστον, πλὴν δὲ αἱ ἡμέρες του θέλουν εἶσταν ὀλίγες, καὶ τότες θέλει ἔλθει ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ μετὰ δόξης πολλῆς καὶ δυνάμεως καὶ θέλει χαλάσει τοῦτον τὸν Ἀντίχριστον μὲ ὄλην του τὴν δύναμιν καὶ θέλει τὸν βάλει εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰῶνιον τὸ ἠτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, καὶ ἔπειτα θέλει κρίνει ζῶντας καὶ νεκροὺς αὐτὸς ὁ Υἱὸς καὶ Δόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ τότες θέλομεν ἀναστηθῆ καὶ ἡμεῖς.*

Καὶ καλὰ καὶ τιμὰς δὲν ἔναι τώρα εἰς τὸν Παράδεισον, μόνον ἡ φ. 294 υ Θεοτόκος καὶ ὁ ληστής, ἀλλὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ὑπῆγαν τοῦτοι ὄλοι διὰ νὰ πιστωθοῦν ὅτι ναί, ἐν τῇ Λευτέρῃ Παρουσίᾳ μέλλει νὰ τὴν κληρονομήσουν. Καὶ ἐστάθησαν τότες ὅπου ἀναστήθη ὁ Χριστὸς διὰ βεβαίωσιν αὐτῶν, πλὴν δὲ τώρα εἶναι εἰς τόπον φωτεινὸν ἕως ὅτου νὰ γένῃ ἡ κρίσις τῆς Λευτέρας αὐτοῦ Παρουσίας, καὶ τότες νὰ ἀπολαύσουν τὴν ἠτοιμασμένην αὐτοῖς βασιλείαν.

Καὶ λέγοντας τούτους τοὺς λόγους αὐτῶν τῶν ἀγίων ἱεραρχῶν καὶ ὀσίων καὶ τοῦ Ἀδάμ, ἰδοὺ καὶ ἔρχεται ἓνας ἄνθρωπος καὶ βαστᾷ εἰς τοὺς πλάτες του ἓναν σταυρόν, ὁποῖος ἔδεικνεν ὡσπερ ληστής, καὶ

λέγουν τοῦτοι: Καὶ ἐσὺ τίς εἶσαι καὶ φαίνεσαι ὡς ληστής, λέγει τους Ἀληθινὰ λέγετε ὅτι ληστής εἶμαι. Ἐγὼ ὅλην μου τὴν ζωὴν τὴν ἔκκαμα εἰς λησταιχεῖον καὶ ἔγδυνα τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐσκοτώνα τους καὶ ἔπαιρα τὸ ἔδικό τους καὶ ἔτσι μὲ ἐπίασαν ἐμένα καὶ ἄλλον ἕναν σύντοφόν μου καὶ αὐτὸς ληστής, καὶ ἐσταυρώσανέ μας προχτές τὴν Παρασκευὴν εἰς τὲς ἕξι ὥρες τῆς ἡμέρας ἀντάμα μὲ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ ἔβαλαν ἐμὲ εἰς τὴν δεξιάν του τὴν μερίαν καὶ τὸν ἄλλον τὸν ληστὴν εἰς τὴν ζερβάν καὶ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς τὴν μέσην μας. Καὶ στέκοντας εἰς τοὺς σταυροὺς καὶ οἱ τρεῖς μας, οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι καὶ ὅλοι οἱ Ἑβραῖοι ἔρχονταν καὶ ὕβριζαν καὶ ἀναισχυντοῦσαν⁶ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τίς τοῦ ἔλεγεν ὅτι ἂν εἶσαι ἐσὺ ἐκεῖνος ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὡσπερ ἔλεγες, κατέβα τώρα ἀπὸ τὸν σταυρόν καὶ σῶσε καὶ τοῦ λόγον σου καὶ σῶσε καὶ ἡμᾶς |

φ. 295 καὶ τότες νὰ σὲ πιστέψωμεν. Καὶ ἄλλος ἦλθε καὶ ἔδωσέ του καὶ ἔπιε χολὴ καὶ ξίδι, καὶ ἄλλος ἦλθε καὶ ἔδωσέ του μὲ ἕνα κοντάρι εἰς τὴν πλευράν, καὶ παρευθὺς ἔβγηκεν αἷμα καὶ νερόν. Καὶ τοῦτος ὁ ἄλλος ὁ ληστής ὁ σύντροφός μου τὸν ὕβριζεν καὶ αὐτὸς καὶ ἔλεγέ του: Καλὰ σοῦ λέγουνε, ἂν εἶσαι ἐσὺ ἐκεῖνος ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὡς λέγεις ὅτι εἶσαι κατέβα ἀπὸ τὸν σταυρόν καὶ ἐλευθέρωσε μας καὶ ἡμᾶς. Καὶ ἐγὼ τοῦ ἀπολογήθηκα τοῦ ληστῆ καὶ εἶπα του: Σιώπαινε, δὲν φοβεῖσαι τὸν Θεόν; Ἡμεῖς ἠξεύρεις ὅτι αἰέποτες ἐκλέφταμεν καὶ ἐσκοτώναμεν καὶ ἐγδύναμε τὸν κόσμον, καὶ πρέπει μας τοῦτος ὁ Θάνατος, ἀμὴ αὐτὸς τί ἔκαμε καὶ τὸν ἐσταύρωσαν; Πῶς ἀνάστησε τὸν Λάζαρον καὶ ὕγiane λεπροὺς καὶ κοντσούς καὶ ἀνάβλεψε τυφλοὺς, δι' αὐτὸ νὰ τὸν σταυρώσου; Καὶ ἔτσι γυρίζω καὶ λέγω του: Κύριε, μνήσθητί μου ὅταν ὑπάγης εἰς τὴν βασιλείαν σου, καὶ ἐκεῖνος μοῦ εἶπε ὅτι ἀπὸ τὴν σήμερον νὰ εἶσαι μετ' ἐμένα εἰς τὴν βασιλείαν μου. Καὶ ἔστειλέ με ἐδῶ μὲ τὸν σταυρόν ὅπου ἠβλέπετε, νὰ εἶμαι εἰς τὸν Παράδεισον πάντοτε, διὰ νὰ τοῦ εἰπῶ μόνον αὐτὸν τὸν λόγον. Καὶ ἦλθα ἐδῶ, καὶ τὸν νὰ ἦλθα καὶ μὲ εἶδε ὁ ἄγγελος ὅπου ἐφύλαγεν τὴν πόρταν τοῦ Παραδείσου μὲ τὸν σταυρόν, μὲ ἔβαλεν ἐδῶ εἰς τὴν δεξιάν μερίαν τοῦ Παραδείσου καὶ εἶπε μου: Κάθοσον ἐδῶ, ὅτι αἴριον ἔρχεται ὁ Ἄδὰμ ἐδῶ μὲ τοὺς προφήτας καὶ μὲ τοὺς πατριάρχας, τὸν Ἀβραάμ καὶ Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ καὶ μὲ τὸν Δαβὶδ τὸν προφήτην, ὅπου θέ|λει φάλει «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία». Καὶ θέλει λέγει «Εὐλογημένοι ἡμεῖς τῷ Κυρίῳ, καὶ εὐλογημένον τὸ ὄνομα τῆς δόξης αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, καὶ εὐλογημένον τὸ ὄνομα τῆς ἀγίας δόξης αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος».

Και ηκούοντας τούτους τούς λόγους ὁ Ἄδὰμ καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὄσι-
οι προφήται καὶ ἱεράρχαι ἐδόξασαν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν
τὸν ἀληθινὸν Θεόν, ὁποῦ ἐκαταδέχθηκεν καὶ ἔλαβεν ἀνθρωπίνην μορ-
φήν καὶ ἐλευθέρωσε τοὺς ἀπὸ τοῦ σκότους ἐκεῖνο καὶ ἤφερέ τοὺς εἰς τὴν
ζωὴν τὴν αἰώνιον, ὥσπερ εἶχαν προφητεύσει καὶ ὁπόταν ἦσαν ζωντα-
νοί, ὁποῦ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τοὺς ἐφώτιζε καὶ ἔλεγαν ὅσα εἶπαν καὶ
ἐπροφήτευσαν. Καὶ εἶναι αὐτοὶ μάρτυρες ὅτι ναί, ἐκεῖνα ἅπερ εἶπαν
καὶ ἐπροφήτευσαν τὰ ἔπαθαν.

Κατὰ τὴν ἐκδοσὴν τοῦ 1537. Ἀπὸ τοῦ ἀντίτυπο τῆς Βαυαρικῆς Βιβλιοθήκῆς τοῦ Μονάχου,
αρ. RAR. 459. Ἡ ἀριθμῆσις τῶν φύλλων χειρόγραφη στο βιβλίον.

- 1,2. τό(ν) νά = μόλις
3. ονομαστική
4. προστακτική
5. = φωτιά
6. = πρόσβαλλαν